

BAVARSKO-HRVATSKIM BALOM SVEČANO OTVORENI
OSMI HRVATSKI DANI U BAVARSKOJ:

BAVARSKA

**- JEDNA OD NAJZNAČAJNIJIH
GOSPODARSKIH PARTNERA HRVATSKE**

str. 4-5

CROATIAN
INFORMATION
CENTRE

HRVATSKI
INFORMATIVNI
CENTAR

Dom i svijet

ZAGREB/FRANKFURT, 31. siječnja 2000. - BROJ 281

www.hic.hr/dom

Ima i mišljenja da su pokraj SFOR-a nepotrebne još tri vojske

NAKON SILAJDŽIĆEVA PRIJEDLOGA O REVIZIJI SPORAZUMA IZ DAYTONA POČELO NOVO PRESTROJAVANJE U BIH

HRVATI DO PRAVE KONSTITUTIVNOSTI SAMO ZAJEDNIŠTVOM

Supredsjedatelj bo
sanskohercegovač
koga Vijeća ministra-
ra, svojevrsne još uvijek ne-
djelotvorne državne vlade,
Haris Silajdžić predložio je
ovih dana reviziju Sporazuma
iz Dayton. Prijedlog u
najmanju ruku traži pomnu
raščlambu i procjenu (da
posudimo frazu iz teorije
književnosti) - »što je pisac
time htio reći. Krenimo re-
dom:

U opširnom prijedlogu Silajdžić kaže da je jedan od razloga za reviziju Mirovnog sporazuma i činjenica da je Republika Srpska utemeljena na rezultatima agresije, a da se istodobno Muslimanima oduzima status žrtve. Istodobno inzistira na povratku prognanih i izbjeglih. Dovoljan protudo-

čuvši Silajdžićev prijedlog za reviziju Dayton, drugi supredsjedatelj državne vlade, njegov formalno najbliži suradnik, Srbin Svetozar Mihajlović, te premijer srpskoga entiteta Milorad Dodik odmah su zatražili od visokog predstavnika međunarodne zajednice Wolfganga Petritscha Silajdžićevu smjenu. No Petritschev glasnogovornik James Ferguson odbacio je te zahtjeve. Nažalost, premda imaju obilje razloga i dokaza Hrvati opet kasne u reagiranju!

kaz može biti protupitanje Silajdžiću: čime može opravdati i kako protumačiti muslimanski teror u Bugojnu i Travniku, kako objasniti suptilni otpor povratku Srba i Hrvata u Sarajevo, kako prihvatiti namjere muslimana koji su lake ruke dijelili bosanskohercegovačko državljanstvo borbama pristiglim tijekom rata iz islamskih zemalja i potom naseljenih ponajviše u području Zenice?

U političkim institucijama u Sarajevu često se vodi dijalog gluhih

Nastavak na str. 2-3

U OVOM BROJU

AUSTRIJA U OČEKIVANJU RASPLETA VLADINE KRIZE:

Klestilove muke po Haideru - i obrnuto!

PREDsjednički izbori - IAKO JE Mesić TRIJUMFI-RAO U PRVOM, DRUGI KRUG NEIZVJESTAN:

Budišina »postojanost« ili Mesićeva »dosljednost«

SUPRUŽNICI LADISLAV TULAČ I SLAVICA JUKIĆ NA TURNEJAMA MEĐU DJECOM ISELJENIKA:

Kutak domovine na kazališnim daskama

Uvodnik

HRVATSKA U NOVOM VREMENU

Zdrava pamet

Hrvatska je pred drugim i odlučujućim krugom predsjedničkih izbora i sve mi se čini kako neki političari zaista nemaju povjerenja u zdravu pamet hrvatskoga naroda. Ogleda se to dnevno u izjavama dvojice preostalih kandidata, Dražena Budiše i Stipe Mesića, koji opominju narod kako je pogriješio glasujući za onog dugoga. U tome više prednjači Mesić koji je svojim naglim izjavama, odmah nakon prvih rezultata, čak počeo upućivati prijetnje i novoj vladi Ivice Račana. Dakle, očito je kako su se za ovih predsjedničkih izbora svi dobro zaigrali i zaboravili da su građani Hrvatske baš protiv takvih nastupa i ponašanja, bahatog i umišljenog, podignuli svoj glas. Očito je, da bez obzira na sve glasačke bodove Stipe Mesića osvojene u prvome krugu, kako Dražen Budiša vjerojatno ima barem podjednake šanse u drugom, ako ne i veće. Budiša doista nudi, barem u svojim govorima, ono za što su građani u velikoj većini i dali svoj glas, a to je parlamentarna demokracija u kojoj jedan čovjek više nikada neće imati tako velike ovlasti kao što ih je imao pokojni predsjednik Tuđman.

No, ovdje je riječ o povjerenju u razumnost hrvatskog puka i njegovoj zdravoj pameti. Čini se ponekad kako su građani Hrvatske bili i previše tolerantni, jer kako drugačije nazvati one koji su uporno glasovali za pogrešnu ekonomsku politiku, a bili su mjesecima bez plaća, ili su primali mizerne mirovine. No, žalosno je to što neki političari uporno nisu mogli ili željeli vidjeti kako je u našoj domovini previše gladnih i onih koji uzaludno traže posao. Sve se to s pravom razbilo tim istim političarima o glavu, jer bahatost i lupanje o 'hrvatsko' srce prevršilo je svaku mjeru. No, to nikako ne znači kako su ovi koji su osvojili vlast bolji. Naprotiv, oni tek trebaju povući prve poteze pa da ih možemo komentirati, hvaliti ili napadati. I baš u takvom jakom i iskrenom zaokretu građani Hrvatske pokazali su kako se nitko ne može poigravati s njihovom sudbinom unedogled, pa bili to 'ustaše' ili 'partizani'. Jednostavno pokazali su zrelost. Taj istančani osjećaj za pravdu bio je viđen već nekoliko puta u novijoj hrvatskoj povijesti, i svaki puta su građani reagirali zrelo i razborito: od Domovinskog rata i borbe za svaki pedelj hrvatskog teritorija pa do mirnog prosvjeda za neovisni Radio 101.

Dakako, uvijek su građani reagirali pošteno i razumno, a većina političara samo je u takvim situacijama vukla vodu na svoj mlin. Opet, to ne znači kako nema poštenih političara. Ima ih, ali prateći svjetske političke tijekove sve nam je jasno da su takvi zaista rijetki. Valja im dakle poručiti, poglavito ovima koji su sada osvojili vlast, kako je narod mudar, ne zato što je odabrao njih, već zato što je želio ići naprijed u bolje sutra, a oni su bili jedina prava alternativa u ovome trenutku hrvatske povijesti. Ako ovi novi budu shvatili da su tu samo i jedino da služe narodu i općem dobru možda i Hrvatska krene naprijed. Na njima su prvi potezi!

Mario Petrović

Austrija je bila pojam stabilnosti i neutralnosti, a danas ju vide kao državu posvemašnje političke krize

Za Haiderov uspjeh »kriv« je dijelom i svijet koji se ponaša kao naredbodavac prema austrijskim biračima

AUSTRIJA U OČEKIVANJU RASPLETA VLADINE KRIZE

KLESTILOVE MUKE PO HAIDERU - I OBRNUTO!

Gotovo 4 mjeseca nakon parlamentarnih izbora (3. listopada 1999. godine) Austrija ne može sastaviti vladu. Tu je sablast tijekom austrijske, pred i postizborne borbe, prizvao austrijski (privremeni) kancelar i šef Socijaldemokratske stranke (SPO) Viktor Klima. Njegovo upozorenje trebalo je zakočiti prodor populističkog desničara Joerga Haidera i njegova Slobodarske stranke (FPÖ) - koja je osvojila drugo mjesto na parlamentarnim izborima - u vladajuće strukture i pokrenuti bivšeg koalicijskog partnera Narodnu stranku (ÖVP) i njezina predsjednika Wolfganga Schuessela na nastavak dosadašnje velike koalicije sa SPO-om, budući im izborni rezultat nije ostavio drugu mogućnost.

Naime, iako najjača stranka u zemlji SPO u Parlamentu ima tek 65 mandata, dok Slobodarska i Narodna stranka imaju izjednačeni broj zastupnika: svaka po 52!

Spašavanje SPO-a pod svaku cijenu

Upravo tamo gdje su socijaldemokrati najmanje očekivali došlo je do zapleta koji je gurnuo Austriju na sam rub »bezučak«. I to zbog toga što ni nakon više od 13 godina zajedničkog vladanja, obilježenog mnogim neslaganjima i svađama, duboko razjedinjenim austrijskim socijaldemokratima i konzervativnim »narodnjacima« nije pošlo za rukom postići sporazum o formiranju koalicijske vlade zbog dva ključna zahtjeva ÖVP-a: planirane reforme mirovinskog sustava, kojoj su se usprotivili austrijski sindikalisti te podijele ministarskih fotelja. Narodnjaci su, naime, socijaldemokratima u finišu pregovora o sastavu nove vlade stavili ultimatum - zatraživši Ministarstvo financija koje je tradicionalno pripadalo »crvenima«. Umjesto dogovora o zamjeni ministarstava i načina konsolidacije austrijskih financija, u petak 21. siječnja uslijedio je definitivni slom austrijske koalicije »crvenih« i »crnih« i raspad tradicionalnog austrijskog političkog sustava. Stavljen pred gotov čin, predsjednik Austrije, Thomas Klestil, koji je cijelo vrijeme davao prednost produžetka velike koalicije SPO- ÖVP nije preostalo drugo nego da opunomoći socijaldemokratskog kancelara Klimu, kao predsjednika još uvijek najjače stranke u zemlji, da formira novu »manjinsku vladu«.

Socijaldemokrati ne žele koaliciju s Haiderom, niti nastavak koalicije sa ÖVP-om po novim uvjetima, što znači da SPO, budući nema apsolutnu većinu mora tražiti potporu tri preostale stranke zastupljene u austrijskom parlamentu.

Sasvim je sigurno da ni predsjednik Klestil nije ispucao sve argumente, a iza sebe ima i svijet! Svijet, koji prosvjedujući protiv Haidera i »fašističke sablasti nad Austrijom« pokušava zastrašiti neke dosadašnje Haiderove birače

skom parlamentu.

Kako su FPÖ i ÖVP javno naglasili da ne žele surađivati s Kliminom manjinskom vladom nastala je donekle apsurdna situacija. Naime, socijaldemokratski prvak Viktor Klima, ostavši bez podrške stranačkih čelnika, bio je prisiljen prošli četvrtak (27. siječanj) izvijestiti austrijskog predsjednika Klestila da nije u stanju formirati manjinsku vladu svoje stranke, budući da njihov višegodišnji koalicijski partner - Narodna stranka - blokira put u novu koaliciju.

I dok »porazeni« Klima koristi svaku priliku da širi socijaldemokratsku tvrdnju da je ÖVP sa Schuesselom na čelu odgovorna za sadašnje političko stanje u zemlji - pametan i pragmatičan vođa austrijskih »slobodnjaka«, Joerg Haider nudi Schuesselu mjesto kancelara ako stvori s njim vladinu koaliciju.

Predsjednik Klestil, očito je, ne želi koaliciju Haidera i Narodne stranke, jer smatra da bi ta kombinacija izazvala negativne reakcije u inozemstvu. Stoga je moguće da, nakon neuspješnog pokušaja Klime da sastavi vladu, odgovarajući poziv ipak ne bude upućen popularnom Haideru. Ponuda bi mogla miomoići i šefa ÖVP-a, Schuessela, koji voli igrati na velike uloge.

Osluškiivanje svijeta

Predviđanja su da bi Klestil mogao ignorirati moguću »političku braku« slobodnjaka i narodnjaka i njihovu većinu od 54 posto te temeljem svojih predsjedničkih ovlasti za sastavljanje vlade raspisati prijevremene izbore, kako bi spasio socijaldemokrate od »protjerivanja« u oporbu.

I da se vratimo Haideru. Prema svemu sudeći, službena Austrija ponovo je ovih dana izložena histeriji međunarodnih medija, koji se boje da bi Haiderov ulazak u vladu mogao bitno ojačati desničarski radikalizam. Austrijski promatrači tvrde da Klestil nikako ne želi stanje u kojem bi - zbog negodovanja Zapada - mogao biti narušen poslovni ugled Austrije kod inozemnih partnera.

Izlaz iz te zbrke nastale u austrijskom političkom kraljstvu krije se možda upravo u posebnim ovlastima saveznog predsjednika za sastavljanje vlade, koja mu dopuštaju da sve izvrne naglavce. Naime, savezni predsjednik može odrediti osobu u koju ima povjerenja i imenovati je saveznim kan-

celarom. Pri tome se nije obvezan držati stranačkih predsjedatelja ni stranačke hijerarhije.

Kako sada stvari stoje, sasvim je sigurno da ni predsjednik Klestil nije ispucao sve argumente, a iza sebe ima i svijet! Svijet, koji prosvjedujući protiv Haidera i »fašističke sablasti nad Austrijom« pokušava zastrašiti neke dosadašnje Haiderove birače.

No, ono što nije sigurno je kako bi reagirali birači u slučaju ponovnih izvanrednih izbora. Možda ni međunarodna kampanja ne bi spriječila birače da ponovo glasuju za Haidera. Možda bi Narodna stranka dobila relativnu većinu i postala prva politička snaga u zemlji. Možda bi se poraženi SPO - oporavio. Mnogo »možda« i bez odgovor na pitanje - tko će postati budući austrijski kancelar: Klima, Schuessel, Haider ili netko četvrti?

Hrvatima svejedno

Što se tiče Haidera i moguće nove situacije na austrijskoj političkoj sceni - koja jasno pokazuje da uz današnje uvjete nitko ne može počivati na »stariju« lovorikama - te njezina utjecaja na Hrvatsku, iz svega bi trebala uslijediti neka pouka, kako bi se pravodobno spriječio eventualni pad vodostaja u inače povijesno ukorijenjenim i tradicionalno prijateljskim hrvatsko-austrijskim vezama. Pritom valja uzeti u obzir i mogućnost promjena nekih osnovnih strateških, političkih i psiholoških odnosa s Hrvatskom - i Slovenijom. Haider je prijetio da, ako ne zatvore NE Krško i ne srede gospodarsku i socijalnu situaciju, ovim dvjema državama prijeti opće zaostajanje s druge, ružnije i tužnije, strane europske razdjelnice.

Zanimljivo je, premda još nema pravih reakcija, kako bi Haiderov ulazak u vladu u Austriji primili naši tamošnji iseljenici i Gradišćanski Hrvati, koji kao najveća austrijska nacionalna manjina na tim prostorima obitava već gotovo 5 stoljeća. Boravci u Gradišću, gdje su i dosad na lokalnoj vlasti bili socijaldemokrati shvatila sam da u Gradišćanaca postoji određeno zadovoljstvo tom vlašću, jer ondje nisu doživljavali ograničenja rezervirana za strance, niti bilo kakve napade takve vrste. Tim našim ljudima posebice je milo kada se ne ističe populizam domicilnog naroda, a što inače promiču desno orijentirane političke snage.

Snežana Herek

NAKON SILAJDŽIĆEVA PRIJEDLOGA O REVIZIJI SPORAZUMA

HRVATI DO

Nastavak sa str.1

Haris Silajdžić kao jednu od promjena Sporazuma iz Dayton predlaže i to da u Bosni i Hercegovini umjesto triju bude samo jedna vojska. Čini se kao da ne shvaća da već dvije godine postoji Stalni vojni odbor na razini države, premda bi to kao čelnik državne Vlade morao znati. A taj Odbor trebao bi biti u najmanju ruku koordinator za operativnu vojnu suradnju triju vojski. Svoju aktivnost već je ove godine usmjerio, te nedavno donio operativni plan za smanjenje vojnih potencijala u sva tri oružana dijela Bosne i Hercegovine za 15 posto. Međutim, Silajdžić istodobno ni ne pomišlja na ono što su predlagali već prije godinu dana i pokojni hrvatski predsjednik Franjo Tuđman i sadašnji predsjedatelj Predsjedništva Ante Jelavić: demilitarizaciju Bosne i Hercegovine. Trebaju li čak tri vojske dok u državi glavnu vojnu silu čine postrojbe moćnoga NATO saveza s planom da Bosna i Hercegovina, nakon trajne stabilizacije, postane pridružena a zatim i stalna članica toga saveza. Osim toga - što manje vojske, to manje straha od rata kod potencijalnih investitora iz svijeta!

Kao da je 'pao s Marsa'

Silajdžić također traži da se u Bosni i Hercegovini uvede konstitutivnost triju naroda, Hrvata, Srba i Muslimana - u oba entiteta: hrvatsko muslimanskoj Federaciji i Republici Srpskoj, zatim da djeluju državna tijela, da se eliminiira nacionalna diskriminacija u izbornom postupku i da se potakne ekonomska obnova zemlje. Prvo, baš te odredbe dio su Daytonskog

Ovih dana okupili su se i svi Hrvati u Bosni i Hercegovini. Nakon smrti predsjednika Tuđmana, zaboravili su na stranačke razlike, svjesni da im samo zajedništvo jamči opstanak, ako je već na vidiku manje agresivna briga za njih iz Zagreba

sporazuma i onih dogovora koji su proizšli iz temeljnoga mirovnoga dokumenta. Drugo, i u toj opaski Silajdžić se doima kao da je pao s Marsa, kako kaže narod, jer se upravo vode rasprave o konstitutivnosti svih triju naroda na cijelom teritoriju države, a zašto ne djeluju državna tijela on bi sam trebao odgovoriti i biti odgovoran za neučinkovitost u tom dijelu provedbe Dayton, budući je de facto predsjednik državne Vlade. Ekonomska osnova, trebalo bi mu biti jasno, neće biti potaknuta dok se političko stanje ne stabilizira, a zahtjevi za reviziju Dayton, poput Silajdžićevoga, zacijelo ne mogu biti priloge stabilizacije.

Silajdžić dijeli političke lekcije i o demokratskim snagama u Srbiji koje bi trebale preuzeti odgovornost za genocid u Bosni i Hercegovini. Ne čisti, kako bi rekao narod, pred svojim dvorištem i ne govori tko bi trebao preuzeti odgovornost za muslimanske ratne zločine u vrijeme kada je i on bio visoki državni dužnosnik. Na to treba dodati njegovu rečenicu da i Sud u Haagu potvrđuje svojim presudama kako je na Bosnu i Hercegovinu izvršena agresija. Ako su i Muslimani činili ratne zločine, onda su i oni agresori, trebalo bi odgovoriti Silajdžiću i podsjetiti ga da su dosad samo Hrvati osuđivani, iako i on smatra da je bilo zločina barem još i na srpskoj strani.

BUDIŠINA MESIĆEVA

U Hrvatskoj ništa više nije i neće biti kao što je bilo! Tako su mnogi inozemni mediji okarakterizirali prvi krug izbora za budućeg predsjednika Republike Hrvatske. Što je sve učinjeno u roku od mjesec dana da bi se strancima doimalo tako? I uopće, je li ista drukčije nego je bilo prije izbora za parlament i prvog kruga izbora za predsjednika države? Svaki objektivni analitičar reći će da se promijenilo i puno i malo, i bit će u pravu. Zašto? Pa zato što su hrvatski građani pokazali da su postali svjesni uloge koju im nudi demokracija, preuzeli su na svoja leđa ulogu koju su im mnogi odriicali - dokazali su da su u stanju izabrati vlast koja će ih voditi u bolje sutra. U što većina inozemnih dušobrižnika nije vjerovala. Čak štoviše uvjeravali su ih da nisu u stanju izabrati bez njihove pomoći.

Dakle, parlamentarni izbori od 3. siječnja i predsjednički od 24. siječnja Hrvatsku su stavili pred odgovornost koje se građani Hrvatske nisu htjeli odreći. Istina, prvi krug predsjedničkih izbora, a osobito predizborna kampanja, pokazali su da se predsjednički kandidati, a i birači, još nisu priviknuli na poruke takvih prigoda. Naime, koliko god su se neki od kandidata trudili pokazati i dokazati da su moderni političari koji točno znaju što birači žele, njihove poruke često su izazivale suprotne efekte. A o samodopadnosti, i sebeljubivosti da se i ne govori. Jer neki od kandidata, iako pametni i racionalni političari, pokazali su da im je u čitavom tom »cirkusu« ponajviše bilo stalo do osobne promocije. Doduše, ne može se reći da su se eksibicionistički ponašali ali njihove poruke nekad su bile i više od eksibicionizma.

Rat policijskim dosjema

Recimo Zvonimir Še-Budiša računa na Granićevu,...

IZ DAYTONA POČELO NOVO PRESTROJAVANJE U BiH

PRAVE KONSTITUTIVNOSTI SAMO ZAJEDNIŠTVOM

Čuvši Silajdžićev prijedlog za reviziju Dayton, drugi supredsjedatelj državne vlade, njegov formalno najbliži suradnik, Srbin Svetozar Mihajlović, te premijer srpskoga entiteta Milorad Dodik odmah su zatražili od visokog predstavnika međunarodne zajednice Wolfganga Petritscha Silajdžićevu

smjenu. No, Petritsch, glasnogovornik James Ferguson odbacio je te zahtjeve. Nažalost, premda imaju obilje razloga i dokaza Hrvati opet kasne u reagiranju!

Zajedništvo Hrvata

Krunsko je pitanje: zašto je Silajdžić nesu-

vislim istupom i prijedlogom o reviziji Dayton izletio u javnost. Svima je jasno da je muslimanski Alija Izetbegović na izmaku svojih fizičkih, a time i političkih snaga. Silajdžić od početka rata vidi sebe u fotelji nasljednika. Jastrebovski istup Silajdžića je njegov pokušaj da na vrijeme ojača svoj položaj među Muslimanima i kao političar u punoj snazi izbori se za prvoga nasljednika. S druge strane politička se slika Bosne i Hercegovine mijenja, jer su Srbi stabilizirali svoj reformatorski položaj, a otklonili iz politike sve lordove rata, premda ti lordovi još nisu i u Haagu. Ovih dana okupili su se i svi Hrvati u Bosni i Hercegovini. Nakon smrti predsjednika Tuđmana, zaboravili su na stranačke razlike, svjesni da im samo zajedništvo jamči opstanak, ako je već na vidiku manje agresivna briga za njih iz Zagreba.

Osim toga jačaju i socijaldemokratske političke opcije, a i međunarodni posrednici su počeli intenzivnije stavljati pod povećalo muslimansku politiku s etničkim predznakom. Hrvatima je sve jasnije da je Silajdžić zapravo za takozvanu građansku državu, ali u biti unitarnu Bosnu i Hercegovinu u kojoj bi tobože

Silajdžić traži konstitutivnost triju naroda u oba entiteta

Petritsch se oglašio o zahtjeve za Silajdžićevom smjenom

građani, a de facto brojčano nadmoćni muslimani polako preuzeli vlast. Mirovni posrednici postaju naime svjesni da je baš to najveća opasnost za Sporazum iz Dayton, od kojega ne odstupaju nipošto, a Silajdžić ga već i javno hoće rušiti.

Andelko Perinčić

Hrvatima je sve jasnije da je Silajdžić zapravo za takozvanu građansku državu, ali u biti unitarnu Bosnu i Hercegovinu u kojoj bi tobože građani, a de facto brojčano nadmoćni Muslimani polako preuzeli vlast

Jedino što je sigurno je to da se izbjeglice ne mogu vratiti u porušene domove

» POSTOJANOST « ILI » DOSLJEDNOST? «

Tomislav Merčep, kandidat Hrvatske pučke stranke, bili »od početka autsajderi«. Jedino vrijedan pozornosti je izborni uspjeh neovisnog kandidata dr. Slavene Letice. Premda su neki rezultat dr. Slavene Letice - koji se bunio zato što mu ispred imena nije stajala titula dr. - skloni protumačiti kao novi trend hrvatske politike, ipak je to posve nerealna i pretenciozna ocjena. Jer nitko iole pametan 4,17 posto njegovih birača, koje i Letica smatra pametnim i elitnim, ne smije i ne može proglašavati odlučujućim za budućnost Hrvatske, ma kako oni pametni i ekskluzivni bili.

Kako nije izabran predsjednik, u drugi krug su se »kvalificirali« prva dvojica: Stipe Mesić, kandidat HSS-a, LS-a, IDS-a i HNS-a, s 41,6 posto i Dražen Budiša kandidat HSLŠ-a i SDP-a s 28 posto glasova.

Mesićev izvrstan rezultat u prvom krugu, premda ne i neočekivan, pripisuje se ponajviše njegovoj kolokvijalnoj retorici oslobođenoj krute političke uobičajenosti, a nikako promišljenom političkom programu. Principijelnost kojom se on diči, a tiče se politike prema BiH, tek sada se pomno raščlanjuje pa je sve više onih koji to tumače proturječjem njegove osobnosti. Pogotovo što je i sam u toj politici sudjelovao od 1994. godine. A nisu rijetki ni oni koji misle da je njegova retorika i

Iako su obojica kandidata iz oporbene šestorke, nagađa se, ukoliko bude za predsjednika države izabran Stipe Mesić, da će doći do raspada koalicije i da bi to moglo izazvati krizu Račanove vlade. Čak i prijevremene izbore!

tu mljenje predsjednika s kojim se može popiti kava zapravo nemoć da se bude odgovoran prema stanju u kome se nalazi Hrvatska. Zamjera mu se i paušalna optužba generala Ljube Česića Rojsa, koji je Mesiću prigovorio da je napustio Hrvatsku kad nije smio i da kao takav ne može zapovijedati Hrvatskoj vojsci. Rojsa je nazvao osobom koja prijete državnim udarom i zatražio je od vršitelja dužnosti predsjednika Hrvatske Vlatka Pavletića da ga degradira i smijeni. Rojs je podnio ostavku na sve vojne dužnosti i tužio Mesića za klevetu.

Budišin grč

Međutim, Mesićevo javno očitovanje dano neposredno nakon saznavanja rezultata prvog kruga izbora, kada je kazao da neće podupirati vladu Ivice Račana i zaprijetio onima koji su ga kritizirali, konsterniralo je mnoge. Već se govori da »široki obzor«, čime se Mesić hvali, time postaju vrlo uska staza s koje se lako može poskliznuti.

Posebice se smatra neprihvatljivim njegovo nejasno očitovanje oko buduće uloge predsjednika. Mesić misli da budući predsjednik treba biti »korektiv vlasti«, što se uglavnom tumači da on sebe vidi kao političkog arbitra, čime bi zapravo zadržao Tuđmanove ovlasti. Zbog tih izjava Mesić se po mnogim objektivnim promatračima jasno odredio naspram uloge predsjednika. Tako sada mnogi drže da bi Mesić bio destabilizirajući a nikako stabilizirajući »korektiv« vlade u kojoj participira i Mesićeva stranka.

Nasuprot euforiji Mesića i njegova izbornog stožera, rezultat od 28 posto, s kojim se u drugi krug kvalificirao Dražen

Budiša, nije nimalo obećavajući. Ali ni obeshrabrujući. Budiša je odmah nakon Mesićevih »prijetnji« reagirao vrlo spretno i puno samouvjerenije nego što je to činio do tada. Čak i grč, koga se Budiša nije mogao osloboditi za cijelo vrijeme predizborne kampanje, tog trenutka je nestao. Budiša je odjednom izgledao puno spontaniji od predodžbe kakva o njemu postoji, te je Mesića, priznajući mu šarm s kojim je dosta postigao u prvom krugu, blago odgurnuo s mjesta demokrata na mjesto autoritarca. Dojam je da sve dotadašnje uvrede upućene na Mesićev račun nisu bez osnova i da ništa nije zasjenilo njegov uspjeh koliko već spomenuta izjava da ne podupire vladu Ivice Račana, što je Budiša znalački iskoristio. Budiša je u tome puno jasniji, a u tome ga podržava većina građana. On se javno izjasnio da buduću ulogu predsjednika države treba odrediti Sabor, kao i da Vlada ne može biti odgovorna predsjedniku države već Saboru.

Zato je Budiša, znajući da u susretu s građanima na skupovima i mitinzima nije u prednosti, za drugi krug izbora predložio što više međusobnog sučeljavanja, argumentirajući to i štednjom. No, teško je očekivati da će Mesić prihvatiti sučeljavanje, jer on bi tada najvjerojatnije ispao čovjek s puno manje argumenata nego što slovi i kakvim se predstavlja.

Kako će utrka biti sve žešća i nemilosrdnija, već se javno obznanjuju i osobni dosjei, teško je predvidjeti konačnog pobjednika. Osim razlika koje su sve očitiije, iako su obojica kandidata iz oporbene šestorke, nagađa se, ukoliko bude za predsjednika države izabran Stipe Mesić, da će doći do raspada koalicije i da bi to moglo izazvati krizu Račanove vlade. Čak i prijevremene izbore! Nasuprot tome, Mesićeve pristalice, a sumnja se da je među njima dosta onih koji su se bespravno obogatili i koji su korumpirani, u njegovoj pobjedi vide mogućnost da ne odgo-

PREDSJEDNIČKI IZBORI
IAKO JE MESIĆ TRIJUMFIRAO U PRVOM KRUGU, BESPOŠTEDNA KAMPANJA IZMEĐU DVA KRUGA GLASOVANJA I ANKETE UKAZUJU DA JOŠ NIŠTA NIJE GOTOVO

varaju za protuzakonitosti i korupciju. Pogotovo što se još uvijek ne zna za koga će i hoće li uopće glasovati oni koji su bili za Granića. Većina ih misli da bi morali zaokružiti Budišu. I zato jer je očito da bivši komunisti nisu u prvom krugu glasovali za kandidata svoje stranke nego za Mesića?

Andrija Mosković

Gubitnik Granić

Mate Granić, za kojeg se vjerovalo da će, ako ne pobijediti a ono barem ući u drugi krug, to nije uspio. To se i očekivalo, jer su posljednja predizborna ispitivanja javnosti upućivala da Granića samo čudo može spasiti. S rezultatom od 21,7 posto on je postao najveći gubitnik predsjedničkih izbora. Ne po samom rezultatu koliko po respektabilnom političkom ulogu. On koji je do pred same izbore slovio kao budući predsjednik Hrvatske u izbornu utрку je usao znatno hendikepiran, što zbog izbornog poraza njegovog HDZ-a, a što zbog njegove neodlučnosti da istupi iz stranke i natječe se kao samostalni kandidat. No, objektivno promatrač i politički analitičar vjeruje da ni izlazak iz HDZ-a Graniću ne bi pomogao da se popne na željeni tron predsjednika. Razloga za to je napretek. Jedan od njih je da je hrvatskim građanima dosta ljudi iz HDZ-ovske vlasti i da svaki od njih, bez obzira koliko se sada odricao Franje Tuđmana, snosi dio odgovornosti za politiku koja je doživjela poraz na izborima. I da se svaki od njih imao vremena distancirati od Tuđmanove politike.

... a Mesić na Letičine birače

Djeca iseljenika na predstavi »Šuma Striborova«

SUPRUŽNICI LADISLAV TULAČ I SLAVICA JUKIĆ VEĆ NEKOLIKO GODINA NA TURNEJAMA MEĐU DJECOM HRVATSKIH ISELJENIKA

KUTAK DOMOVINE NA KAZALIŠNIM DASKAMA

Nakon pedesetogodišnjeg umjetničkog rada u Zagrebačkom kazalištu mladih (ZKM), te gostovanjima u grupi SOS, Histroni, i s preko 200 odigranih uloga, glumica Slavica Jukić uspješno nastavlja s radom na »daskama koje život znače«. Posebice je uspješan njezin rad s dječjim predstavama u izvandomovinstvu, gdje je posljednjih nekoliko godina rado viđen gost.

»S iseljenim Hrvatima susrela sam se i prije osamostaljenja Hrvatske, dok sam još igrala u ZKM-u, budući smo godinama puno nastupali za naše iseljenike - ističe gospođa Slavica, napominjući kako se zanemarivala najmlađa publika izvan domovine, pa je stoga odlučila prekinuti takvo stanje, te se umjetničkim radom zajedno sa suprugom, Ladislavom Tulačom, koji je skladatelj, željela više okrenuti djeci. Upravo s dječjom predstavom »Šuma Striborova« velike spisateljice Ivane Brlić Mažuranić, ostvarila je '96. godine zapažen uspjeh među kanadskim Hrvatima. Dojmljivom predstavom Slavica Jukić je mališanima u izvandomovinstvu »otvorila vrata bujnom šarolikom svijetu« u koji ih je vješto vodila.

»Naše prvo gostovanje u Kanadi ostvareno je zahvaljujući gospođi Aranki Bosiljevac iz Toronta, na čiji smo poziv gostovali za »Šumom Striborovom«. Ona je naime željela da dodemo igrati za djecu naših iseljenika - vele supružnici, napominjući pritom kako im je tada jedna učiteljica kazala da je 14 godina u Kanadi, te kako je to prva dječja predstava koja je za to vrijeme izvedena u toj zemlji.

Pomoć konzula

Prisjećaju se supružnici kako su na tadašnjem gostovanju po kanadskim gradovima Veldingu, Torontu i Montrealu, uz spomenutu dječju predstavu nastupali zajedno s našim poznatim glumcem Zvonkom Torjancem, i s predstavom za odrasle »Gle kako dan lijepo počinje«, koju je baš kao i »Šumu Striborovu« režirala Zvezdana Ladika. Napominju kako ih s tih susreta s izvandomovinstvom veže niz lijepih i nezaboravnih uspomena. Nakon gostovanja po Kanadi supružnici su primili mnoga pisma zahvala, a u jednom od njih između ostaloga piše: »Ogrijali ste nas vatricom iz koje plamte iskre hrvatske riječi dobrote i

Slavica Jukić i Ladislav Tulač u svom domu

»Kada ste nakon predstave u doticaju s našim iseljenicima koji imaju potrebu da vam saželite što ste im donijeli djelić domovine, onda se među njima osjećate više nego lijepo«, iskreno će bračni par

Bavimo se mišlju da s predstavom »Lažeš, Melita« krenemo na gostovanje izvan naše domovine, a u planu nam je i zamisao da našu narodnu poeziju i priču pretočimo u dijalog majke i kćeri, gdje bi se našlo lirske, epske i šaljive priče, jer su ljudi željni čuti lijepu hrvatsku riječ

ljubavi. Donijeli ste nam milinu hrvatskog bića, stoga hvala što ste došli. Uz već spomenute kanadske gradove ovaj glumačko-skladateljski par nastupao je i u Kaliforniji, Los Angelesu, San Joseu, te Sacramento (198.god.), gdje im je predstavu organizirao konzul Matko Briljević. U najsvježijem sjećanju su im i prošlogodišnji nastupi po Švicarskim gradovima Zuerichu, Bernu, Zugu i Langentalu.

»Šumu Striborovu« smo igrali po hrvatskim katoličkim misijama i ona je bila dio dara svetog Nikole našoj djeci u Švicarskoj. Za uspješno gostovanje zahvalni smo prije svega veleposlaniku Miroslavu Medimorcu i konzulu Nenadu Hoelblu, koji nam je bio na pomoći u svakoj situaciji i koji sada radi na organiziranju našeg ponovnog gostovanja u Švicarskoj. Do ostvarenja toga gostovanja trebalo bi doći na proljeće, a kako doznajemo, koordinatorića školstva došla je na ideju da »Šumu Striborovu« bude prikazana i u školama gdje su Švicarska djeca, kako bi vidjela tako ekspresivnu predstavu.

Proba u Lapidariju, predstava po motivima Krležine Golgotе, Slavica Jukić i veleposlanik Medimorec

Slavica Jukić u predstavi »Šuma Striborova« u Kaliforniji

»U ovoj predstavi, dakako, posebice uživaju djeca jer je to dinamična priča glumca s lutkama, gdje se izmjenjuje glazba, lutke, te živa riječ. No predstavu rado vole pogledati i stariji koji, kako kažu, uživaju u lijepoj izvornoj hrvatskoj riječi s kojom ih vraćamo na ognjište vele Slavica Jukić i njen suprug Ladislav koji je inače autor glazbe svih predstava.

Novac za mlade treba izdvajati država

»Kada ste nakon predstave u doticaju s našim iseljenicima koji imaju potrebu da vam zahvale što ste im donijeli djelić domovine, onda se među njima osjećate više nego lijepo«, iskreno će bračni par. U razgovoru napominju da je upravo stoga i osnovano kazalište »Duga« kako bi se pravili mali projekti s kojima se može putovati. Uz ove priznate kazališne umjetnike u spomenutom kazalištu kojega je idejni tvorac redateljica Zvezdana Ladika, nalaze se još Zvonko Torjanac, Marija Kohn, te Ivo Kušan. Slavica i Ladika napominju kako su zahvalni Gradskom uredu za obrazovanje kulturu i znanost, te gospodinu Mladenu Čuturi koji su dosad podupirali njihov rad i sponzorirali im gostovanja. Napominju kako bi se glede kulture neke stvari trebale promijeniti, te da se za djecu i mlade treba imati novca, te je nužno poticati rad njihovih kazališta. Također su mišljenja da se kod izbora veleposlanika ne bi trebala ponajprije gledati politička podobnost, već stručnost.

»Sretna je okolnost kad veleposlanik zna što znači kultura i promicanje Hrvatske kroz kulturu. Tu svijetu doista imamo što pokazati - kažu naši sugovornici. Budući ovi neumorni dramski djelatnici stalno razmišljaju o novim projektima, govorili su nam i o budućim planovima.

»Bavimo se mišlju da s predstavom »Lažeš Melita« krenemo na gostovanje izvan naše domovine, a u planu nam je i zamisao da našu narodnu poeziju i priču pretočimo u dijalog majke i kćeri, gdje bi se našlo lirske, epske i šaljive priče, jer su ljudi željni čuti lijepu hrvatsku riječ. Posebice naši iseljenici u izvandomovinstvu - ističu Slavica i Ladislav.

Kako su i dosada bili uspješni u svom umjetničkom radu, vjerujemo kako će i ovaj izazov uspjeti realizirati.

Željka Lešić

BAVARSKO - HRVATSKIM BALOM SVEČANO OTVORENI OVOGODIŠNJI OSMI HRVATSKI DANI U BAVARSKOJ

BAVARSKA JEDNA OD NAJZNAČAJNIJIH GOSPODARSKIH PARTNERA HRVATSKE

Sredinom siječnja na svečan način Bavarsko - hrvatskim balom u prelijepoj i reprezentativnoj dvorani Kunstlerhaus u Muenchenu otvoreni su ovogodišnji osmi Hrvatski dani u Bavarskoj. Domaćin ovogodišnje svečanosti bio je Generalni konzulat Republike Hrvatske iz Muenchena na čelu s dr. Ivanom Šimekom, generalnim konzulom koji je posebno za tu prigodu priredio bogat kulturno-umjetnički program i bogatu tombolu, kojime su se promovirala hrvatska vina, turizam i naša umjetnost, dar

naših donatora iz gastronomije, turizma i naših poznatih umjetnika među kojima su bili: slikarica Katarine Henc, Šime Vlahov, Mirko Bajsić, Bemex-Tours, Croatia Airlines, Riva-Tours, Josip Zoričić i drugi.

Bogatstvo pjesme i plesa

Voditeljica programa bila je Marijana Fijačko-Rivić koja je svoj dio posla obavila više nego dobro. U kulturnom dijelu programa nastupili su folklorna sekcija »Don Josip Kokorić« iz

Nuernberga pod vodstvom don Rudjia Belka i koreografinja Sonje Petrović i Mire Rivić a koja je odigrala splet plesova iz Slavonije i Posavine. »Mlade nade« tamburaški orkestar Hrvatske katoličke misije iz Nuernberga pod vodstvom Dražena Varge, profesora glazbe iz Zagreba. Iz domovine gostovali su tamburaški orkestar »Lampašik iz Zagreba, Krunoslav Kićo Slabinac, te Dunja Knabel. Na toj »fešti« bilo je i jodlanja za što se pobrinuo Bavarac Sepp Wiesman, a s pjesmom »Pjevaj srce moj« nastupio je veliki prijatelj

Hrvatske, Austrijanac Trollius Wiiss te klapa »Croatia« iz Muenchena.

Na toj svečanosti bili su nazočni mnogi uglednici i prijatelji Hrvatske iz gospodarskog, političkog, kulturnog i vjerskog života Bavorske. S hrvatske strane bili su nazočni svi predsjednici hrvatskih udruga, kulturnih društava i sportskih klubova, osobito hrvatskog Generalnog konzulata iz Muenchena te ugledni Hrvati na čelu s Josipom Zoričićom i Androm Škojo dopredsjednicom saveza stranaca grada Nuernberga.

Tamburaški orkestar »Mlade nade« Nuernberga oduševio je sve nazočne

Dugogodišnje prijateljstvo

U svom obračanju nazočnima, prije nego što je otvorio ples, dr. Ivan Šimek je istaknuo: »Već po osmi put se organiziraju Hrvatski dani u Bavarskoj i to sve uspješniji i bogatiji sadržaja. Svi mi Hrvati možemo biti ponosni što smo sudjelovali u stvaranju hrvatskog ugleda na ovim prostorima. Ostvarili smo nešto što će ostati iza nas. Ponos i zanos koji smo zajedno imali sve ove godine ostavio je trajnu vezu između Bavorske i Hrvatske i rezultirao činjenicom da je Bavarska postala jedna od najznačajnijih gospodarskih i političkih partnera Republike Hrvatske. Vjerujem da će ovogodišnji Hrvatski dani ispuniti sva naša očekivanja i da će nam Bavarska postati još veći partner na svim razinama.«

U ime bavarske vlade nazočnima se obratio dr. Hans Mayer koji je, između ostalog, naglasio: »Naše dugogodišnje prijateljstvo na svim razinama s Republikom Hrvatskom nije slučajno. Za dobru suradnju najzaslužniji su brojni hrvatski radnici u Bavarskoj i u velikoj mjeri dr. Ivan Šimek, hrvatski generalni konzul u Muenchenu kao i sami moji Bavarci koji na vas Hrvate gledaju s velikim simpatijama. Naša suradnja iz godine u godinu postaje sve bogatija na obostrano zadovoljstvo. Nastavit ćemo u istom pravcu« - uz buran aplauz zaključio je dr. Hans Mayer. Zatim je dr. Ivan Šimek Bavorsko - hrvatski bal proglasio otvorenim i prvi zaplesao zajedno sa simpatičnom konzulicom Venezuele Mariannom Schols. Druženje Bavaraca i Hrvata uz legendarnog Krunoslava Kiću Slabinca potrajalo je do kasnih sati.

Tekst i snimke: Dinko Rogošić

U ime bavarske vlade nazočne je pozdravio dr. Hans Mayer

Dr. Ivan Šimek, generalni konzul Republike Hrvatske prvi je otvorio Bavarsko - hrvatski bal

Svojim jodlanjem sve je oduševio Sepp Wiessman

U SJENI CAPITOL HILLA

Čovjek kojiput ponešto propusti kad gleda/slušaa elektroničke medije. Stoga smo na kon pojave »deveterice« pažljivo pogledali tiskovne verzije njihovih izjava. Pa čak i nakon toga, među riječima svih devet predsjedničkih kandidata, dake i dvojice koji su ušli u ponedjeljak 24. siječnja u drugi krug, nismo našli baš nikakav direktan osvrt, ili poruku, onaj polovici hrvatskog nacionalnog bića koje je, stjecajem okolnosti, tijekom zadnjih dvije stotine godina potražilo nove domovine širog kugle zemaljske. Zar za osobe koje žele biti predsjednikom naše domovine, zemlje našeg podrijetla, suverene i suverene Republike Hrvatske, ne postoje milijuni ljudi hrvatske krvi na svim kontinentima svijeta? Zar ne postoji dva i pol milijuna američkih Hrvata? Ili pak hrvatsko-australska zajednica, po australskim statistikama procentualno najveća hrvatska zajednica izvan naših domovina, RH i RBiH?

Prijatelj, blizak jednom od kandidata, ispričava se: »Među hrvatskim političarima, onima u bivšoj oporbi, uvrijedilo se uvjerenje da je dijaspore HDZ - i to njegov najradikalniji vid. Nitko stoga ne želi govoriti o dijaspori u predizborno vrijeme«. Znači li to da će se o nama govoriti u »postizborno vrijeme« i to opet u smislu »zašto ste dolazili, zašto niste jednostavno poslali pare«?

Stranačke trzavice i bahatost povrijedili iseljenike

Nadam se da to nije slučaj. U proljeće 1999. imao sam prilike za hrvatsko-američki tisak razgovarati s Draženom Budišom, Vladom Gotovcem i Ivicom Račanom, dakle s ljudima koji su ili danas predsjednički kandidati, ili bliski nekim od preostalih ili bivših kandidata. U našim razgovorima, sva trojica čelnika tadašnje oporbe pokazala su znatan interes za pitanja dijaspore. Zašto danas ta »predsjednička« šutnja?

Prijatelj, blizak jednom od kandidata, ispričava se: »Među hrvatskim političarima, onima u bivšoj oporbi, uvrijedilo se uvjerenje da je dijaspore HDZ - i to njegov najradikalniji vid. Nitko stoga ne želi govoriti o dijaspori u predizborno vrijeme«. Znači li to da će se o nama govoriti u »postizborno vrijeme« i to opet u smislu »zašto ste dolazili, zašto niste jednostavno poslali pare«?

Možda smo i mi, iseljeni Hrvati, djelmice krivi. Nakon velikog entuzijazma ranih devedesetih godina došlo je do gotovo isto tako velikog razočaranja. Kao što sam mnogo puta napisao, mi, većina iseljenika, znamo samo jednu stvarku, a to je Hrvatska i hrvatski narod. Stranačke trzavice, pa i baha-

granica neće biti sretna i sredene budućnosti hrvatskog naroda. Napisao baš u ovoj kolumi - koja se čita širom svijeta ali, NE I U DOMOVINI!!! Ukratko, mislim da je naš ključni zadatak upravo sada, kad se otvaraju nove mogućnosti, podučiti novu vlast o tom tko smo, što smo, što možemo i želimo

U drugom smo krugu. Bez obzira imali domovnicu ili ne, za nas je jako važno da znamo što više o osobi koja će sljedećih pet godina biti na čelu države. Predlažem da se preostala dva predsjednička kandidata izjasne oko pitanja dijaspore, ne samo u smislu lijepih i ohrabrujućih riječi, već i u vrlo praktičnim terminima

pružiti i na kakav način. Hrvatska je mala i ne osobito bogata zemlja. Uzmemo li u obzir imetak, prihode, znanje, iskustvo i dobru volju svih ljudi hrvatskog podrijetla, postajemo bogat narod. No, sudeci po razmišljanjima kandidata za čelno mjesto u domovini, ta naša poruka nije »sjesla« u visokim političkim krugovima kod kuće.

Ima političara koji su itekako svjesni nasušne potrebe sinergije svih Hrvata. No takvi su, poput Niko-

le Štedula, predsjednika Nacionalne demokratske stranke, i sami proveli tridesetak godina izvan domovine. Štedul preporuča, na primjer, da sva hrvatska ministarstva uključe kao svoje strateške savjetnike istaknute iiskusne ljude iz hrvatskih zajednica u inozemstvu. S našeg motrišta, takve ideje su put u budućnost. Ako »veliki« ne žele to kapitalizirati, možda će to učiniti »mali«, oni koji su dosada dobivali 0,2 do 0,3 posto glasova?

U nedavnom razgovoru za Dom i svijet, vrlo ugledni povratnik, hrvatsko-američki i hrvatski političar Mate Meštrović upozorio je da će svijet uglavnom reći Hrvatskoj nek' se vadi kako zna, nek' rasprodaj poduzeća i resurse, koje će tada pograbiti stranci. Sigurno je da će se mnoga hrvatska dobra u budućnosti naći u novim rukama. Zašto ne u

smislu problema i odnosa s dijasporem nisu bila predmet rasprave. Niti jedan od predsjedničkih kandidata nije se toga dotaknuo. No naš je plan da ipak promijenimo taj odnos između dijaspore i Hrvatske na način da se nikad više dijaspore ne koristi u dnevne političke svrhe i da ona bude ono što jest, a to je jedan veliki advokat, nestranacki, Hrvatske, koji će graditi mostove prema Hrvatskoj. Mi očekujemo da se snagom naše dijaspore i njihovim vezama u njihovim novim domovinama pomogne graditi mostove prema Hrvatskoj, a da se dijaspore ne iskoristava u političke svrhe.

Riječi koje spremnima pozdravljamo, uz predostavku da mišljenje Gorana Granića dijeli i kandidat njegove stranke, odnosno, koalicije, Dražen Budiša. No također i potvrda naših uvodnih riječi: niti jedan kandidat nije se dotaknuo dijaspore.

U drugom smo krugu. Bez obzira imali domovnicu ili ne, za nas je jako važno da znamo što više o osobi koja će sljedećih pet godina biti na čelu države. Predlažem da se preostala dva predsjednička kandidata izjasne oko pitanja dijaspore, ne samo u smislu lijepih i ohrabrujućih riječi, već i u vrlo praktičnim terminima - koji bi možda trebali uključiti i nagovještaj da je budući predsjednik naše stare domovine, po potrebi, spreman i naučiti više o nama, pri čemu ćemo, to jamčim, mi sami, iseljeni Hrvati, biti vrlo spremni pružiti svaku pomoć i podršku. A za početak takvog procesa, pa nadajmo se i dijaloga i rasprave, molim uredništvo Doma i svijeta da u duzne izraze poštovanja pošalje kopiju ove kolumne preostalim predsjedničkim kandidatima.

V. P. Goss